

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α Β Ο Υ Λ Η Σ

ΙΑ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Ή'

Τετάρτη 8 Μαρτίου 2006

Αθήνα, σήμερα στις 8 Μαρτίου 2006, ημέρα Τετάρτη και ώρα 11.23' συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία της Προέδρου αυτής κ. **ΑΝΝΑΣ ΜΠΕΝΑΚΗ - ΨΑΡΟΥΔΑ**.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη - Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

(ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ: Σύμφωνα με την από 7 Μαρτίου 2006 εξουσιοδότηση του Σώματος επικυρώθηκαν με ευθύνη του Προεδρείου τα Πρακτικά της Ή' συνεδριάσεώς του, της Τρίτης 7 Μαρτίου 2006, σε ό,τι αφορά την ψήφιση του στο σύνολο του σχεδίου νόμου: «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».)

Εισερχόμεστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής για τη συμπλήρωση 50 χρόνων άσκησης του εκλογικού δικαιώματος από τις Ελληνίδες.

Πράγματι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο παγκόσμιος εορτασμός της Ημέρας της Γυναίκας, που καθιερώθηκε ήδη από το 1910, φέτος αποκτά για τη χώρα μας έναν ιδιαίτερο συμβολισμό.

Συμπίπτει με τη συμπλήρωση 50 χρόνων από τις εθνικές εκλογές της 19ης Φεβρουαρίου του 1956, όπου για πρώτη φορά οι Ελληνίδες άσκησαν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε όλην την επικράτεια.

Για πρώτη φορά, δηλαδή, ετέθη σε ισχύ πανελλαδικά ο ν. 2159/52 που προέβλεπε την υποχρεωτική εγγραφή των Ελληνίδων άνω των είκοσι ετών στους εκλογικούς καταλόγους και την παροχή σε αυτές του δικαιώματος ψήφου στις βουλευτικές εκλογές με τους ίδιους όρους όπως και για τους άνδρες.

Πρώτη εφαρμογή του νόμου όμως είχε γίνει πιο πριν σε τοπική επαναληπτική εκλογή στη Θεσσαλονίκη το 1953, όπου εξελέγη πρώτη Ελληνίδα Βουλευτής η Ελένη Σκούρα, της οποίας τη μνήμη τιμούμε ιδιαίτέρως σήμερα.

Στις εκλογές του 1956, κατά τις οποίες, όπως είπαμε, συμμετείχαν για πρώτη φορά όλες οι Ελληνίδες, οι γυναίκες υποψήφιοι ήταν συνολικά σ' όλην τη χώρα δεκαέξι. Από αυτές κατόρθωσαν να εκλεγούν δύο μόνο στην Αθήνα, η Λίνα Τσαλδάρη, που εξελέγη μάλιστα πρώτη στο ψηφοδέλτιο της Ε.Π.Ε. και έγινε αμέσως μετά και η πρώτη Ελληνίδα Υπουργός, Υπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας και η Βάσω Θανασέκου της Δημοκρατικής Ένωσης.

Από τότε έως σήμερα πέρασαν το κατώφλι του Κοινοβουλίου και κατέλαβαν βουλευτικό έδρανο εν συνόλω ενενήντα επτά γυναίκες σε πενήντα χρόνια. Μάλιστα, η Βουλή της τρέχουσας κοινοβουλευτικής περιόδου συγκεντρώνει το πολύ θετικό χαρακτηριστικό ότι διαθέτει το μεγαλύτερο αριθμό γυναικών Βουλευτών, σαράντα γυναίκες στους τριακοσίους, δηλαδή ποσοστό 13,3%, το μεγαλύτερο από όλες τις περιόδους που προηγήθηκαν.

Για να φθάσουμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε αυτούς τους ιστορικούς σταθμούς στην κοινοβουλευτική μας ιστορία πολλές σημαντικές Ελληνίδες προερχόμενες απ' όλους τους πολιτικούς χώρους, τις κοινωνικές τάξεις και τα μορφωτικά επίπεδα, αγωνίστηκαν σκληρά για τη γυναικεία ψήφο.

Μέσα στο πλέγμα των κοινωνικών αγώνων τους για την ισότητα συμμετοχή και θέση της γυναίκας στην οικογένεια, στη μόρφωση, στην εργασία, ξεχωριστή θέση κατέλαβε ο αγώνας τους για τη συμμετοχή της Ελληνίδας στην πολιτική ζωή.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι πρώτες αντιδράσεις σημειώθηκαν κιάλας στα τέλη του 19ου αιώνα, λίγα χρόνια δηλαδή μετά το 1864, χρονιά κατά την οποία θεσμοθετήθηκε στο Σύνταγμα του 1864 η καθολική –εντός εισαγωγικών– ψήφος, διότι καθολική τότε ήταν και παρέμεινε αυτονοήτως η ψήφος μόνο των ανδρών, γιατί η ψήφος στις γυναίκες ήταν αδιανόητη. Χρειάστηκε να παρέλθουν σχεδόν εκατό χρόνια για να αποκτήσει η ψήφος των γυναικών τη συνταγματική της κατοχύρωση στο Σύνταγμα του 1975.

Επί ένα και πλέον, λοιπόν, αιώνα, εν μέσω πολέμων, εθνικών ταπεινώσεων, πολιτικών συγκρούσεων, δικτατοριών και πολλών άλλων περιπετειών, μαχητικές γυναίκες αγωνίστηκαν συλλογικά και μεμονωμένα με όλους τους τρόπους για την αποκατάσταση της πραγματικής καθολικότητας της ψήφου και εν συνεχεία για την αξιοποίησή της, είτε εισερχόμενες οι ίδιες είτε ενισχύοντας την είσοδο γυναικών στην ενεργό πολιτική.

Όλες αυτές τις πρωτοπόρες γυναίκες τιμά σήμερα η ελληνική Βουλή, η Βουλή των Ελλήνων, σε ειδική συνεδρίαση με την παρουσία του Πρωθυπουργού, των πολιτικών Αρχηγών, των Βουλευτών, ανδρών και γυναικών, των Βουλευτών γυναικών, πρώην και τώως, τις οποίες ευχαριστούμε ιδιαίτέρως για την παρουσία τους, επίσης με την παρουσία εκπροσώπων φορέων, εκπροσώπων γυναικείων οργανώσεων που είχαν τότε ως κύριο στόχο τους τη διεκδίκηση της ψήφου και σήμερα έχουν τη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική σκηνή. Μερικές από αυτές τις οργανώσεις αριθμούν ζωή και συνεχή δράση άνω των εκατό ετών. Όλους και όλες τις ευχαριστούμε για την παρουσία τους.

Σε ειδική έκδοση, μάλιστα, του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον κοινοβουλευτισμό και τη δημοκρατία και σε

μικρή ταινία παραγωγής της τηλεόρασης της Βουλής, που θα παρουσιαστούν αμέσως μετά, μπορούμε να παρακολουθήσουμε κατά το δυνατόν με πληρότητα και αντικειμενικότητα τα ιστορικά γεγονότα από τη διεκδίκηση της ψήφου των γυναικών ως τη σημερινή παρουσία τους στον κοινοβουλευτικό βίο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, επανερχόμενες και επανερχόμενοι τώρα στο παρόν, ας αποτιμήσουμε τόσο την υπάρχουσα κατάσταση όσο και τις προοπτικές για το μέλλον. Γεγονός είναι ότι έχει συντελεστεί πρόοδος, αλλά ευτυχώς δεν μπορεί να είμαστε από την αριθμητική τουλάχιστον παρουσία των γυναικών στη Βουλή και στην Κυβέρνηση -σε ευρωπαϊκό επίπεδο- βρισκόμαστε σχεδόν στη βάση της κλίμακας- ούτε και από τις συνθήκες πρόσβασης των γυναικών στην πολιτική.

Το πρόβλημα, βέβαια, δεν αντιμετωπίζεται μεμονωμένα, αλλά είναι συνάρτηση του γενικότερου προβλήματος της ίσης μεταχείρισης των γυναικών, είναι συνάρτηση των δυνατοτήτων που τους προσφέρονται για να μπορέσουν να συμμετάσχουν στα κέντρα που λαμβάνονται οι αποφάσεις, είναι αλληλένδετο με την ανάγκη εξάλειψης των σοβαρών διακρίσεων που ακόμη υπάρχουν σε πολλούς τομείς, στις αμοιβές, στην πρόσβαση και εξέλιξη στην εργασία, στην κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση, στη διά βίου μάθηση και την εξειδίκευση στις νέες τεχνολογίες και σε τόσους άλλους τομείς. Είναι παρήγορο, πάντως, ότι η αντιμετώπιση αυτών των ανισοτήτων δεν είναι πια ευχολόγιο και ευκαιρία διακήρυξης καλών προθέσεων, αλλά είναι και υποχρεωτική ευρωπαϊκή πολιτική.

Τέλος, θα ήταν άδικο αν, ειδικά σε σχέση με την ψήφο και την εκλογή γυναικών, δεν υπογραμμίζαμε τη βαθμιαία αλλά σταθερή και οφθαλμοφανή πρόοδο που έχει σημειωθεί στην προσέγγιση των δύο φύλων από άποψη νοοτροπίας. Οι γυναίκες τόσο όταν ασκούν το εκλογικό δικαίωμα όσο και όταν εκλέγονται δεν θεωρούνται πια ότι εκπράζουν ή εκπροσωπούν την «κατηγορία» των γυναικών, αλλά εκφράζουν και εκπροσωπούν όλους τους πολίτες και των δύο φύλων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημερινή ημέρα της γυναίκας, συνδυαζόμενη με τη συμπλήρωση μισού αιώνα γυναικείας ψήφου και παρουσίας γυναικών στην ελληνική Βουλή, ας είναι μια ισχυρή υπόμνηση προς όλους για την ανάγκη ακόμη πιο δυναμικής υποστήριξης της γυναικείας παρουσίας στον πολιτικό στίβο.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Το λόγο τώρα έχει ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Κώστας Καραμανλής.

(Ορθοί οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας χειροκροτούν ζωνηρά και παρατεταμένα)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημερινή ημέρα έχει ξεχωριστή σημασία και ιδιαίτερο συμβολισμό για τις διεκδικήσεις και τους αγώνες των γυναικών κινήματων.

Στις 8 Μαρτίου του 1857 εργαζόμενες γυναίκες στη Νέα Υόρκη προχωρούν σε απεργιακές κινητοποιήσεις για να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες δουλειάς και ίση αμοιβή με τους άνδρες. Η συγκέντρωσή τους καταστέλλεται, αλλά εγείρει -έστω και περιορισμένα- το αίτημα για ισότητα.

Το γυναικείο κίνημα απλώνεται σταδιακά σε πολλές άλλες χώρες, όμως τα αιτήματα που προβάλλει δεν βρίσκουν έμπρακτη ανταπόκριση. Οι στερεότυπες αντιλήψεις που επικρατούσαν τότε έδειχναν ξεκάθαρα πως ο δρόμος για ίσα δικαιώματα ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες επρόκειτο να είναι και δύσκολος και πολύ μακρύς.

Μισό αιώνα αργότερα, το 1910, η 8η Μαρτίου καθιερωνόταν ως παγκόσμια ημέρα της Γυναίκας, ημέρα μνήμης και τιμής στους αγώνες των γυναικών κινήματων, αλλά και ημέρα-σύμβολο για τη διεκδίκηση ίσων ευκαιριών σε όλους τους τομείς: στη μόρφωση, στη δουλειά, στην επαγγελματική ανέλιξη, στη συμμετοχή στα δημόσια πράγματα.

Αμέσως μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η συμμετοχή και η μεγάλη προσφορά των γυναικών οδηγούσε στη βαθμιαία αναγνώριση παγιωμένων αντιλήψεων. Στο ξεκίνημα του 20ου αιώνα έγιναν τα πρώτα βήματα. Σταδιακά άρχισε να αναγνωρι-

ζεται επίσημα το δικαίωμα των γυναικών στο εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Στην Ελλάδα, παρ' όλο που το Σύνταγμα του 1864 καθιέρωνε την αρχή της ισότητας, όπως επίσης και την αρχή της καθολικής ψηφοφορίας, η εκλογική νομοθεσία δεν αναγνώριζε πολιτικά δικαιώματα στις γυναίκες. Το έναυσμα για το πρώτο βήμα δόθηκε αρκετά αργότερα, όταν προστέθηκε στο Σύνταγμα του 1927 ερμηνευτική δήλωση που επέτρεπε -έστω και δειλά- την απονομή πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες.

Ωστόσο, ο νόμος που ψηφίστηκε το 1930 αναγνώριζε δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες μόνο για την ανάδειξη των δημοτικών και κοινοτικών αρχών και μόνο για όσες ήταν τουλάχιστον τριάντα χρόνων και γνώριζαν γραφή και ανάγνωση.

Είκοσι χρόνια μετά, το 1951, παραχωρήθηκε γενικό δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Ελληνίδες, αλλά και πάλι μόνο για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές.

Ένα χρόνο αργότερα, μία ακόμα συνταγματική ρύθμιση θα άλλαζε καθοριστικά την ιστορία των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών στη χώρα μας. Ήταν η ερμηνευτική δήλωση στο Σύνταγμα του 1952, που άνοιγε οριστικά την πόρτα της πολιτικής στις γυναίκες, διευκρινίζοντας ότι «νόμος δύναται να ορίσει τα της ασκήσεως παρά των γυναικών του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι».

Λίγους μήνες αργότερα ο ν. 2159 καθιέρωνε την ισοπολιτεία των γυναικών ως εκλογέων, αλλά και ως εκλογίμων.

Τον Ιανουάριο του 1953 στις αναπληρωματικές εκλογές που έγιναν στη Θεσσαλονίκη η Ελένη Σκούρα ήταν η πρώτη γυναίκα που περνούσε την πόρτα του Κοινοβουλίου. Τρία χρόνια αργότερα, στις εθνικές εκλογές του 1956 οι γυναίκες συμμετείχαν πλέον ισότιμα ως εκλογείς και εκλογίμες. Ψηφίζαν, ψηφίζονταν, αλλά και συμμετείχαν στη διακυβέρνηση του τόπου.

Στην Κυβέρνηση που συγκροτήθηκε από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, μια γυναίκα, η Λίνα Τσαλδάρη καταλάμβανε για πρώτη φορά θέση Υπουργού. Και βέβαια δεν ήταν καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι της ανατέθηκε το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας. Παρ' όλες μάλιστα τις δυσκολίες που επεφύλασσαν οι τότε κοινωνικές περιστάσεις, ανέπτυξε αξιόλογη δράση και επανεξελέγη Βουλευτής το 1958. Επιπλέον, αντιπροσώπευσε για τρία χρόνια την Ελλάδα στην Επιτροπή του ΟΗΕ για τη θέση της γυναίκας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, από τότε έως σήμερα έχουν περάσει ακριβώς πενήντα χρόνια. Έγινε τότε ένα άλμα δημοκρατίας και ισοπολιτείας. Το άλμα όμως εκείνο δεν είχε ανάλογη συνέχεια στα χρόνια που ακολούθησαν. Αγκυλώσεις, στερεότυπα, ριζωμένα στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου εξακολουθούσαν να χαρακτηρίζουν και την επόμενη περίοδο. Ήταν άλλωστε εποχές πολυτάραχες, που σημαδεύτηκαν και από την επτάχρονη δικτατορία.

Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1974, η Ελλάδα πέρασε μια περίοδο σημαντικών αλλαγών όχι μόνο στο δημόσιο βίο, αλλά και στην κοινωνική ζωή. Η πρώτη μεταπολιτευτική περίοδος απαιτούσε τόλμη και διορατικότητα τόσο για την εδραίωση της δημοκρατίας όσο και για τη θεμελίωση των όρων και των προϋποθέσεων που απαιτούνταν για την ανάπτυξη του τόπου και τη συλλογική πρόοδο. Ανάμεσα στα μεγάλα ζητούμενα της Μεταπολίτευσης ήταν και η θέση της Ελληνίδας στην κοινωνία, στην οικονομία, στην πολιτική.

Η απάντηση στις απαιτήσεις των καιρών δρομολογήθηκε άμεσα, μέσα από το Σύνταγμα του 1975, το πιο δημοκρατικό και προοδευτικό Σύνταγμα που γνώρισε ποτέ ο τόπος. Στο άρθρο 4, αφού επαναλαμβάνόταν ότι οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου, διευκρινίζονταν αμέσως μετά ότι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Και αυτό δεν σήμαινε απλά και μόνο μια συνταγματική κατοχύρωση του αυτονόητου. Ήταν και είναι μια ρητή υπαγόρευση υποχρεώσεων και ευθυνών της πολιτείας και της πολιτικής προς τη σύγχρονη Ελληνίδα. Ήταν και είναι χρέος δημοκρατίας, αλλά και κοινωνικής ευθύνης.

Στα χρόνια που πέρασαν άλλαξαν πολλά. Η γυναίκα δεν περιορίζεται πλέον αποκλειστικά και μόνο στην οικογένεια και τον ιδιωτικό χώρο. Αποκτά ρόλους, που έως τότε φαινόταν

αδιανόητο να έχει. Αναπτύσσει αυτόνομα την προσωπικότητά της, εργάζεται μέσα, αλλά και έξω από το σπίτι, αναλαμβάνει επιχειρηματικές δραστηριότητες, κατακτά το χώρο του πολιτισμού, της επιστήμης, της έρευνας. Διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτιστικών αξιών. Μετέχει ολοένα και πιο ενεργά στα κοινά, σε θέσεις ευθύνης της Δημόσιας Διοίκησης, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, στα πολιτικά κόμματα, στην κεντρική πολιτική σκηνή, στη διακυβέρνηση του τόπου, στη Βουλή και την Ευρωβουλή. Με μια φράση, η σύγχρονη Ελληνίδα κάνει δυναμική εμφάνιση στο δημόσιο χώρο. Άλλωστε, το αποδεικνύει μεταξύ πολλών άλλων παραδειγμάτων και η παρουσία της κ. Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη στη θέση της Προέδρου της Βουλής.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η διαδικασία προώθησης της ισότητας ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες υπήρξε χρονοβόρα, εξαιρετικά χρονοβόρα. Είναι βέβαια γεγονός ότι οι κοινωνικές παθογένειες του παρελθόντος έχουν υποχωρήσει σ' όλα τα δυτικά κράτη. Εξίσου βέβαιο όμως είναι ότι στην πράξη παραμένει ακόμα ένα σημαντικό έλλειμμα. Και αυτό αφορά ιδιαίτερα τη χώρα μας. Είμαστε στις τελευταίες θέσεις σε ό,τι αφορά το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην επιχειρηματικότητα, στην εργασία, στην επαγγελματική ανέλιξη, αλλά και στη δημόσια ζωή.

Γι' αυτό ακριβώς, με συναίνεση όλων των πολιτικών δυνάμεων προωθήθηκε στην τελευταία συνταγματική αναθεώρηση ειδική ρύθμιση στο άρθρο 116, που διευκρινίζει ότι δεν αποτελεί διάκριση φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Προστίθεται μάλιστα ότι το κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.

Το συμπέρασμα είναι πλέον κοινό. Οφείλουμε να αναζητούμε διαρκώς, όχι μόνο θεσμικά μέτρα, αλλά και πρακτικούς τρόπους ικανούς να στηρίξουν την ευρύτερη συμμετοχή της γυναίκας τόσο στο δημόσιο βίο, όσο και στην απασχόληση. Αυτό άλλωστε υπαγορεύεται και από τους στόχους που έχει ορίσει για το 2010 η στρατηγική της Λισαβόνας.

Ένα είναι περισσότερο από βέβαιο: η σύγχρονη Ελληνίδα έχει πια-ύστερα από μεγάλες και επίμονες προσπάθειες- τη δυνατότητα να κατακτά επάξια τη θέση που της αξίζει στην κοινωνική, την οικονομική και την πολιτική ζωή. Ταυτόχρονα η σύγχρονη γυναίκα παραμένει το κεντρικό πρόσωπο, η ψυχή της οικογένειας. Και αυτό βέβαια είναι δύσκολο, αλλά και εξαιρετικά σπουδαίο, εξαιρετικά σημαντικό, γιατί η οικογένεια ήταν και είναι το βασικό κύτταρο της κοινωνίας, ήταν και είναι θεσμός στον οποίο αναπτύσσονται οι θεμελιώδεις αξίες, θεσμός που αφορά στην ίδια τη ζωή και την ποιότητά της.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι κοινή πεποίθηση ότι οι πολιτικές ισότητες των δύο φύλων είναι ζήτημα δημοκρατίας, δικαιοσύνης, ισοπολιτείας, υπηρετούν την ανάπτυξη του Τόπου και την ευημερία του κοινωνικού συνόλου, προάγουν την κοινωνική συνοχή, την κοινωνική αλληλεγγύη, την κοινωνική δικαιοσύνη, τελικά οδηγούν στη βελτίωση της καθημερινότητας, στη βελτίωση της ζωής όλων των πολιτών.

Για όλους αυτούς τους λόγους η πολιτική μας, οι έως τώρα αποφάσεις μας ανταποκρίνονται στο μέγιστο δυνατό βαθμό στα αιτήματα που προβάλλουν οι Ελληνίδες. Είναι άλλωστε τα αιτήματά τους απόλυτα ταυτισμένα με βασικούς στόχους της πολιτικής μας. Όμως -και θέλω να το υπογραμμίσω για μια ακόμα φορά- η ισότητα ανδρών και γυναικών δεν είναι απλά και μόνο θέμα πολιτικής, θέμα νόμων, θέμα θεσμών, είναι επίσης και θέμα παιδείας, κοινωνικού πολιτισμού, δημοκρατικής αντίληψης, θέμα καθημερινής στάσης και ευθύνης απ' όλους, θέμα ευθύνης απέναντι σε ζητήματα που έρχονται από το παρελθόν, αλλά και απέναντι στους κινδύνους που γεννούν οι νέες συνθήκες στο σύγχρονο κόσμο.

Θέλω στο σημείο αυτό να υπογραμμίσω τη σοβαρότητα των προβλημάτων που εμφανίζονται τα τελευταία χρόνια και αφορούν στην παράνομη διακίνηση και εκμετάλλευση γυναικών. Η ελληνική κοινωνία και όλες οι πολιτικές δυνάμεις του Κοινοβουλίου στεκόμαστε με ανθρωπινή ευαισθησία απέναντι στα φαι-

νόμενα αυτά, τα φαινόμενα του ρατσισμού, των διακρίσεων, της εκμετάλλευσης του ανθρώπου από τον άνθρωπο.

Η Κυβέρνηση εφαρμόζει συγκροτημένο πρόγραμμα δράσης που αναπτύσσεται σε συγκεκριμένους άξονες:

Πρώτον, στην αλλαγή μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας των στερεότυπων αντιλήψεων για το ρόλο των δύο φύλων,

Δεύτερον, στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, την πρόληψη, αλλά και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων με θύματα τις γυναίκες και τα παιδιά,

Τρίτον, στην κάλυψη του ελλείμματος ισότητας στην επιχειρηματική δραστηριότητα και την αγορά εργασίας,

Τέταρτον, στην ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης των αποφάσεων.

Εντοπίζουμε και αντιμετωπίζουμε, όχι μόνο τα προβλήματα που μας κληροδότησε το παρελθόν, αλλά και τους πολλούς, τους σύνθετους κινδύνους που αναδύονται στη νέα εποχή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εργαζόμαστε εντατικά για να βελτιώνουμε το παρόν και να διασφαλίζουμε ένα καλύτερο μέλλον για όλες τις Ελληνίδες και όλους τους Έλληνες. Προχωρούμε σταθερά με διάλογο και συνεννόηση στις αλλαγές και μεταρρυθμίσεις που απαιτεί η ίδια η κοινωνία. Στην πορεία αυτή η σύγχρονη Ελληνίδα έχει αποφασιστικό λόγο και ρόλο, έχει τη γνώση, τη διαίσθηση, τη διορατικότητα που απαιτεί η νέα εποχή, έχει την τόλμη, τη θέληση, την ψυχή, θα έλεγα, που απαιτεί ο δρόμος για μια νέα προοπτική, έχει την ευαισθησία που χρειάζεται η κοινωνία, έχει τη δύναμη να βγαίνει μπροστά και να διεκδικεί για όλους ένα πιο δίκαιο μέλλον.

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Ο Αρχηγός της Αξωματικής Αντιπολίτευσης και Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. κ. Γεώργιος Παπανδρέου έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η απελευθέρωση της γυναίκας και η επένδυση στο γυναικείο δυναμικό της χώρας μας, είναι σήμερα δημοκρατική απαίτηση αλλά και εθνική ανάγκη.

Στην εποχή της γνώσης και της καινοτομίας αυτό αποτελεί ίσως την πιο στρατηγική και μεγάλη μας επένδυση. Η Ελληνίδα γυναίκα έχει κάνει σημαντικά βήματα στη χώρα μας από το 1956.

Το βλέπουμε στην Αίθουσα του Εθνικού Κοινοβουλίου, στην Πρόεδρο της Βουλής, τη Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, την πρώην Πρόεδρο του Συνασπισμού, στις δύο πρώην Επιτρόπους μας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη Γραμματέα του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και στις άλλες γυναίκες που καταλαμβάνουν βουλευτικό θώκο.

Θέλω, όμως, να χαιρετήσω και τις εξέχουσες προσωπικότητες γυναικών και πολλές πρωτεργάτριες του γυναικείου κινήματος....

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

....που φιλοξενούνται και μας τιμούν με την παρουσία τους σ' αυτήν την Αίθουσα σήμερα.

Στην πρόσφατη ιστορία είναι τα κινήματα των γυναικών που συνέβαλαν καθοριστικά στις αλλαγές στην κοινωνία μας. Επέτρεψαν να υιοθετήσουμε και εμείς -οι κυβερνήσεις του ΠΑ.ΣΟ.Κ.- πολύ σημαντικές αλλαγές και μέτρα. Το νέο οικογενειακό δίκαιο του 1983, την κατάργηση της προίκας, το συναινετικό διαζύγιο, τον πολιτικό γάμο, τη νομιμοποίηση των αμβλώσεων, την εξίσωση των δικαιωμάτων των παιδιών που γεννιούνται εκτός γάμου, τη σύνταξη της αγρότισσας, τις υποδομές φύλαξης παιδιών και τα ολοήμερα σχολεία, τα προγράμματα φροντίδας για τους ηλικιωμένους, τα μέτρα για την ενδοοικογενειακή βία, το μέτρο της ποσόστωσης του 1/3 στα ψηφοδέλτια της Αυτοδιοίκησης.

Έχουν σημασία αυτά; Απολύτως. Αρκούν; Σίγουρα όχι. Σήμερα στη χώρα μας οι γυναίκες ζουν ακόμα μεγάλες διακρίσεις, στις συνθήκες εργασίας, στη δυνατότητα εξέλιξης στο χώρο της δουλειάς, στη δυνατότητα προαγωγής σε ανώτερες θέσεις, χωρίς να εμποδίζει το δικαίωμά της στη μητρότητα ή η μητρό-

τητα να εμποδίζει το δικαίωμά της στην εξέλιξη. Πρότυπα και αντιλήψεις που θέλουν να κρατούν τη γυναίκα σε θέση δεύτερης κατηγορίας πολύτιμη.

Αποκαλυπτικά είναι τα στοιχεία για τις γυναίκες διεθνώς. Στην εργασία οι γυναίκες είναι το 43% του εργατικού δυναμικού. Το 50% των ανέργων, το 77% των χαμηλόμισθων. Τα 2/3 των αναλφάβητων ενηλίκων στον κόσμο είναι γυναίκες. Από τα εκατό εκατομμύρια παιδιά που δεν πηγαίνουν σχολείο, το 60% είναι κορίτσια. Οι μισές γυναίκες που δολοφονούνται, δολοφονούνται από τους συζύγους τους ή τους συντρόφους τους, ποσοστό που σε μερικές χώρες φθάνει το 70%. Μία στις τέσσερις γυναίκες είναι θύμα σεξουαλικής κακοποίησης από το σύντροφό της. Τέσσερα εκατομμύρια γυναίκες πουλιούνται και αγοράζονται κάθε χρόνο στο εμπόριο της πορνείας, στη σύγχρονη μορφή δουλεμπορίου. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις στατιστικές, επτά χιλιάδες γυναίκες κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη, «εξυπηρετούν» ένα εκατομμύριο τετρακόσιες χιλιάδες πελάτες στη χώρα μας. Δεκαοκτώμισι εκατομμύρια γυναίκες σε όλο τον κόσμο ζουν με το AIDS. Το 80% των μεταναστών είναι γυναίκες και το 70% του πληθυσμού που ζει σε συνθήκες έσχατης φτώχειας είναι γυναίκες. Οι γυναίκες καλλιεργούν το 80% των χωραφιών, ενώ κατέχουν μόλις το 1% της γης.

Απέναντι σ' αυτά τα νούμερα δεν μπορούμε να μείνουμε παρατηρητές. Αν ένα κομμάτι του πληθυσμού αποκλείεται, τότε χάνουμε όλοι, χάνει δύναμη το έθνος μας, χάνει δύναμη η κοινωνία μας, χάνει δύναμη η οικονομία μας, η έρευνά μας, η επιστήμη μας, η παιδεία και ο πολιτισμός μας.

Απέναντι σ' αυτήν την πραγματικότητα, εμείς λέμε ότι υπάρχει άλλος δρόμος. Είναι η απελευθέρωση του τεράστιου γυναικείου δυναμικού στις κοινωνίες μας. Είναι το δικαίωμα στο να είναι και γυναίκα και μητέρα και εργαζόμενη.

Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για τη δημοκρατία, προϋπόθεση για την ανάπτυξη, προϋπόθεση για την κοινωνική δικαιοσύνη, προϋπόθεση για την ανθρώπινη κοινωνία.

Αν περισσότερες γυναίκες συμμετείχαν σε θέσεις ευθύνης και εξουσίας, θα είχαμε διπλές δυνάμεις για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα της παγκόσμιας κοινωνίας. Θα είχαμε διπλάσιο μυαλό στις κυβερνήσεις μας, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, στις επιχειρήσεις μας. Θα είχαμε μια διαφορετική προσέγγιση στα μεγάλα ζητήματα της εποχής, στη δημοκρατική διακυβέρνηση, στην οικονομία, στην αγορά εργασίας, το περιβάλλον, την πολιτική υγείας και παιδείας, την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική δικαιοσύνη. Θα είχαμε πιο σωστές αποφάσεις, θα είχαμε έναν καλύτερο κόσμο. Και αυτό γιατί η γυναίκα έχει βιώσει όσο κανένας άλλος τη βία, γιατί φέρνει στους κόλπους της τον ίδιο τον άνθρωπο, γιατί ζει πολύ περισσότερο την ανισότητα και την αδικία. Ίσως για όλους αυτούς τους λόγους κοιταλουν μέσα τους αυξημένο το αίσθημα της δικαιοσύνης, της ισότητας, της ειρήνης, της ανεκτικότητας στο διαφορετικό.

Όταν το έθνος χρειάστηκε τις γυναίκες, ήσαν έτοιμες για θυσίες. Οι Ελληνίδες πρωταγωνίστησαν στην αντίσταση κατά της ξένης κατοχής, στον απελευθερωτικό αγώνα για την ελευθερία και την εθνική ανεξαρτησία, μάλιστα πριν καν πάρουν το δικαίωμα της ψήφου το 1952.

Η δική μας απόφαση στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι ο ελάχιστος φόρος τιμής για τις τόσες γυναίκες που πάλεψαν για τη δημοκρατία και την αλληλεγγύη στη χώρα μας. Το κάνουμε όμως και για το μέλλον της χώρας μας. Σήμερα χρειαζόμαστε τη δύναμη των γυναικών να γίνει δύναμη αλλαγής της κοινωνίας μας και αλλαγής σε μια δημιουργική Ελλάδα. Για μας στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. κεντρικό μήνυμα είναι η επένδυση στον άνθρωπο, μια επένδυση στρατηγικής σημασίας για τη χώρα.

Κάποτε ήταν τα όπλα, ο πλούτος, η γεωπολιτική θέση. Αυτά ορίζανε την Ιστορία. Ορίζανε το πολιτικό σκηνικό, ορίζανε τις τύχες μας. Σήμερα δεν είναι μόνον αυτά. Σήμερα τις τύχες μας τις ορίζει η σκέψη, η γνώση, η δημιουργικότητα. Σήμερα στο παγκόσμιο σκηνικό μπορούν να κυριαρχήσουν όσοι λαοί ή πολιτισμοί επιστρατεύσουν ό,τι καλύτερο έχουν σε ανθρώπινο δυναμικό. Χωρίς της Κίνας και της Ινδίας ανταγωνίζονται με επιτυχία την επιστημονική κυριαρχία της Δύσης και καταφέρνουν να εκτοξεύσουν την οικονομική τους ανεξαρτησία.

Σ' αυτόν τον αγώνα η Ελλάδα δεν έχει ρίξει ακόμα ένα από τα πιο δυνατά της χαρτιά. Κάπου μεταξύ ένταξης στο πανεπιστήμιο και εισαγωγής στο χώρο εργασίας η Ελλάδα χάνει το πιο παραγωγικό της δυναμικό, τη γυναίκα. Και γι' αυτό πιστεύουμε βαθιά ότι η συμμετοχή της γυναίκας είναι η διασφάλιση της ανανέωσης που χρειάζεται αυτός ο τόπος.

Στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. κάνουμε πράξη το πιστεύω μας. Θεσμοθετήσαμε την εκπροσώπηση κατά 40% κάθε φύλου σε όλα τα εκλεγμένα όργανα του Κινήματος. Τώρα πια συμμετέχουν ενεργά τέσσερις χιλιάδες γυναίκες σ' αυτές τις θέσεις. Στα μονοπρόσωπα όργανα του Κινήματός μας ορίσαμε αναπληρωτές, με αποτέλεσμα κάθε μονοπρόσωπο όργανο να εκπροσωπείται από δύο άτομα του αντίθετου φύλου. Στο Ευρωκοινοβούλιο υπάρχει ίση εκπροσώπηση των δύο φύλων. Σήμερα, εδώ, στην ελληνική Βουλή, παροτρύνω όλα τα κόμματα να προχωρήσουν σε παρόμοιες τομές.

Τα κινήματα των γυναικών ταυτίζονται με τους αγώνες για την κοινωνική αλλαγή, την αλληλεγγύη, τη δημοκρατία και την ειρήνη. Η 8η Μαρτίου καθιερώνεται ως Διεθνής Ημέρα της Γυναίκας σε ανάμνηση της αιματηρής εξέγερσης των εργατριών της Νέας Υόρκης το 1910. Και αυτό γίνεται στο Διεθνές Συνέδριο Σοσιαλιστριών στην Κοπεγχάγη, με πρόταση της Κλάρας Τσέτκιν.

Το 1945, πενήντα ένας εκπρόσωποι κυβερνήσεων στο Σαν Φρανσίσκο -μεταξύ τους, για την Ιστορία, και ο Ανδρέας Παπανδρέου που εκπροσωπούσε την ελεύθερη Ελλάδα τότε-... (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

...αυτοί οι πενήντα ένας εκπρόσωποι, ίδρυσαν τα Ηνωμένα Έθνη. Γυναίκες οργανώσεις τότε, έκαναν λάμψη στους διαδρόμους για ένα νέο όραμα ειρήνης και ασφάλειας. Κατάφεραν οι γυναίκες αυτές ναβάλουν ως αρχική φράση στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών τη φράση: «Εμείς, οι λαοί».

Αυτές οι τρεις απλές αλλά πολύ σημαντικές λέξεις αποτέλεσαν ένα τεράστιο άλμα προς την παγκόσμια δημοκρατία.

Σήμερα, στα Ιεροσόλυμα, γυναίκες από την Παλαιστίνη και το Ισραήλ συναντώνται στο check point της Καλάντια προς Ραμάλα για να διαδηλώσουν με μία φωνή: Δύο έθνη, δύο λαοί, επιστροφή στην ειρηνευτική διαδικασία.

Στις Βρυξέλλες, σήμερα, οι γυναίκες του κόμματος Ευρωπαϊκών Σοσιαλιστών θα μαζέψουν υπογραφές για να σταματήσει η εμπορία, η παράνομη διακίνηση γυναικών και η πορνεία. Γυναίκες από το Ιράκ θα βρεθούν στον Ο.Η.Ε. και στο Λευκό Οίκο για να φύγουν τα στρατεύματα κατοχής από τη χώρα τους. Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι γυναίκες διαδηλώνουν μαζικά σε όλες τις πολιτείες, με σύνθημα «ούτε ένας ακόμα θάνατος, ούτε ένα ακόμα δολάριο, τέλος στον πόλεμο και τη βία στο Ιράκ». Στη Σοσιαλιστική Διεθνή στηρίζουμε αυτές τις πρωτοβουλίες.

Η θέση της γυναίκας στην κοινωνία μας, μας αγγίζει όλους, μας αφορά όλους, μας διαπαιδαγωγεί όλους. Καθορίζει τις αξίες μας, καθορίζει τα πρότυπά μας, προσδιορίζει τις σχέσεις μας μέσα στην οικογένεια, προσδιορίζει τις σχέσεις μας με τους συνανθρώπους μας. Αν οι σχέσεις αυτές είναι σχέσεις βίας και αδικίας, τότε μαθαίνουμε και υιοθετούμε τη βία και την αδικία στην καθημερινή μας ζωή. Εάν οι σχέσεις αυτές είναι σχέσεις βίας και αδικίας, τότε υπονομεύεται η βάση των δημοκρατικών μας θεσμών και αξιών. Γι' αυτό και στηρίζουμε τις προσπάθειες για την αλλαγή προτύπων και αντιλήψεων που κάνουν οι γυναίκες οργανώσεις στη χώρα μας.

Δεν μπορούν να φανταστώ τη δημοκρατία μας χωρίς γυναίκες χειραφετημένες, ελεύθερες με δυνατότητες και δικαιώματα ίσα με κάθε άλλον, όχι μόνο στη θεωρία, όχι μόνο στους νόμους, αλλά και στην πράξη. Η μέρα σήμερα δεν αποτελεί μόνο ημέρα ανάμνησης για το χθες, αλλά και κάλεσμα για το αύριο και το αύριο πρέπει να σημερώσει με τη σιγουριά ότι η γυναίκα θα συμμετέχει ισότιμα, ελεύθερα και δυναμικά στη δημιουργία μιας καλύτερης ελληνικής και παγκόσμιας κοινωνίας.

Ευχριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη - Ψαρούδα): Η Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και Γενική Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος κ. Αλέκα Παπαρήγα έχει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας):

Αναμφισβήτητα οφείλουμε πολλά στις υφάντριες της Νέας Υόρκης του 1857 που πάλεψαν για το οκτάωρο και εναντίον του δεκαεξάωρου για ίση αμοιβή και ανθρώπινες συνθήκες δουλειάς. Οφείλουμε πολλά, ιδιαίτερα στην καθιέρωση της Διεθνούς Ημέρας της Γυναίκας στην Κλάρα Τσέρκιν, επαναστάτρια κομμουνίστρια του τότε γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος, που πρότεινε την καθιέρωση αυτής της ημέρας, που ίδρυσε τη Διεθνή Ένωση Σοσιαλιστριών Γυναικών, του επιστημονικού σοσιαλισμού, που διαμόρφωσε τις προϋποθέσεις για το πρώτο συνέδριο σοσιαλιστριών γυναικών το 1915.

Αισθάνομαι την ανάγκη απ' αυτό το Βήμα να φέρω στη μνήμη σας, για όσους το ξέρουν ή να ενημερώσω για όσους ή όσες δεν το ξέρουν, τον αρχικό ρόλο που διαδραμάτισε το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας στην προβολή, πέρα από τους αγώνες που έκανε, του θέματος της ισοτιμίας στη θέση 12 του προγράμματός του όταν ιδρύθηκε το 1918.

Αυτό το απόσπασμα που θα διαβάσω μπορεί σήμερα σε ορισμένα σημεία να έχει ξεπεραστεί, σε ορισμένα σημεία να είναι και επίκαιρο, σε άλλα να μας φαίνεται χλωμό, όμως μιλάμε για λόγια ειπωμένα, κατοχυρωμένα διά συνεδρίου το 1918. Τότε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος που αργότερα ονομάστηκε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος, αναφέρει: «Πλήρης αστική πολιτική, οικονομική και κοινωνική εξίσωση των γυναικών προς τους άνδρες. Κατάργηση όλων των νόμων που περιορίζουν τα δικαιώματα της γυναίκας και του νόθου παιδιού». Με συγχωρείτε για την έκφραση «νόθου», η γλώσσα εκείνης της εποχής ήταν τέτοια. Σήμερα δεν χρησιμοποιούμε αυτόν τον όρο.

«Το συνέδριο ζητεί να παραχωρηθεί στις γυναίκες το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, ζητεί την κατοχύρωση του πολιτικού γάμου, τη νομοθετική υποχρέωση των δήμων και των κοινοτήτων να συντηρούν γυναικολογικά μαιευτήρια για τις γυναίκες των εργατών με πλήρεις αποδοχές για οκτώ εβδομάδες πριν και οκτώ εβδομάδες μετά τον τοκετό. Οι υπηρέτριες» - με συγχωρείτε για τον όρο, σήμερα δεν είναι δόκιμος - «να θεωρούνται ως εργάτριες και να απολαμβάνουν όλα τα ευεργετήματα που απορρέουν από τους εργατικούς νόμους, τη νομοθετική απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας για τις γυναίκες και τα παιδιά και διπλή αμοιβή για τη νυχτερινή εργασία των εργατών».

Θεωρώ επίσης ως υποχρέωσή μου εκ μέρους του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας απλώς να θυμίσω ότι στα χρόνια της κατοχής στην ελεύθερη Ελλάδα από το Ε.Α.Μ., από τον Ε.Λ.Α.Σ., η γυναίκα είχε πλήρη δικαιώματα, έγινε μέχρι και λαϊκός δικαστής, ψήφισε στο λαϊκό θεσμό της λαϊκής τότε Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η κυβέρνηση του βουνού έδωσε δικαίωμα ψήφου στη γυναίκα. Είναι, δηλαδή, όλα εκείνα τα βήματα τα οποία προηγήθηκαν για μετέπειτα νομικές δυνατότητες και κατακτήσεις που είχαν οι γυναίκες.

Δεν αμφισβητούμε καθόλου και δεν διαστίζουμε ακόμα να μιλήσουμε και με τον όρο «σταθμό» όταν δόθηκε το δικαίωμα της ψήφου στις γυναίκες, του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, όταν έγιναν σημαντικές και ουσιαστικές αλλαγές στο οικογενειακό δίκαιο. Δεν τα υποτιμούμε αυτά, όμως δυστυχώς αυτά έχασαν και δεν απέκτησαν τη δυναμική που μπορούσαν να αποκτήσουν ακριβώς γιατί έγιναν εκ των υστέρων, αφού είχε προηγηθεί η βασανιστική πορεία κατάκτησης θέσεων των γυναικών στη δουλειά, στην κοινωνία, βεβαίως πάντα σε συνθήκες ανισοτιμίας και προκαταλήψεων. Πρώτα, δηλαδή, η ζωή έδινε ένα ορισμένο προβάδισμα ή μερικό ισοβάδισμα στις γυναίκες και μετά ερχόταν ο νόμος να το επισφραγίσει.

Στην Ελλάδα δεν έπαιξε προωθητικό και αντίστοιχα διαπαιδαγωγικό ρόλο ο νόμος και βεβαίως ένα τέτοιο φαινόμενο δεν είναι μόνο ελληνικό πρόβλημα. Αναφέρεται στις ταξικές κοινωνίες -θα λέγαμε- και στις πιο προηγμένες της καπιταλιστικής Ευρώπης.

Θα ήθελα όμως με την ευκαιρία να θέσω ένα άλλο ζήτημα. Όταν και όπως καθιερώθηκε η ισονομία και η ισοτιμία στο νόμο, ως αναρωτηθούμε: Επωφελήθηκαν το ίδιο όλες οι γυναίκες,

ανεξάρτητα της κοινωνικής τους θέσης ή της κοινωνικής τους ένταξης; Τυπικά βεβαίως όλες οι γυναίκες απέκτησαν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, αλλά όλες οι γυναίκες μπορούσαν να ασκήσουν αυτό το δικαίωμα; Αυτό δεν είναι ένα ζήτημα που αναφέρεται μόνο στον παρατατικό, είναι και σημερινό ιδιαίτερα οξυμένο ζήτημα.

Το λέω αυτό γιατί και απ' αυτό το Βήμα πάρα πολλές φορές και σήμερα -είναι απόλυτα φυσιολογικό- γίνεται πολύς λόγος για την ανάγκη της ανάδειξης των γυναικών στα λεγόμενα κέντρα λήψης αποφάσεων, γενικά στα όργανα διοίκησης, αυτοδιοίκησης, στο Κοινοβούλιο, στον υπουργικό θώκο κ.λπ..

Ένα απλό ερώτημα θα θέσω. Εμείς ως Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας βεβαίως έχουμε δώσει απαντήσεις και νομίζω ότι η ίδια η ζωή έχει δώσει ακόμα ισχυρότερες απαντήσεις.

Αλήθεια, μία γυναίκα που ανήκει στα φτωχά λαϊκά στρώματα, μία γυναίκα που η οικογένειά της και η ίδια έχουν μεγάλα οικονομικά προβλήματα, που ζει σε συνθήκες όπου δεν υπάρχουν κοινωνικές εγκαταστάσεις για την οικογένεια, είναι εύκολο να περάσει το Ρουβίκωνα και να αποφασίσει πραγματικά να αναμετρηθεί με όλες τις προσωπικές και οικογενειακές δυσκολίες και να αναδειχθεί στα όργανα; Μήπως, λοιπόν, αυτό το γενικό και αφηρημένο σύνθημα «αναδειχθείτε, γυναίκες, στα όργανα» δεν αγγίζει, δεν διεισδύει στην ουσία των προβλημάτων;

Να το πω καθαρά: οι γυναίκες οι οποίες ανήκαν στην αστική τάξη και στα ανώτερα εισοδηματικά στρώματα, πολύ πιο γρήγορα απέκτησαν αυτές τις ευκαιρίες. Βεβαίως είχαν κι αυτές να παλέψουν με τις προκαταλήψεις της τάξης τους, αλλά για σκεφθείτε... Βεβαίως το κίνημα ανέδειξε πολλές γυναίκες από φτωχές εργατικές οικογένειες στα όργανα και του Κομμουνιστικού Κόμματος και στο Κοινοβούλιο και σε συνδικάτα.

Δεν χρειάζονταν, όμως, μόνο αυτές οι γυναίκες να έχουν ένα σύζυγο με κατανόηση -και αυτό χρειαζόταν- μια οικογένεια με κατανόηση -που και αυτό χρειαζόταν- και ούτε λέμε πάντα ότι μέσα στις οικογένειες των κομμουνιστών ή των αριστερών είναι εύκολα τα πράγματα. Συνήθως, όμως, πίσω από μία τέτοια γυναίκα που αναδείχθηκε σε κάποια αξιώματα, υπάρχει μία άλλη γυναίκα που έγινε ολοκαύτωμα, η μάνα της, η πεθερά της. Έτσι είναι, για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους. Δεν είναι εύκολο να καλούμε τις γυναίκες να βγουν στα όργανα του κόμματος, του κινήματος και να πρέπει να γυρίσουν στο σπίτι να μαγειρέψουν. Ακόμα και όταν ο άνδρας βοηθάει, οι δουλειές είναι πολλές, τα βάσανα πολλά, η ανασφάλεια, το άγχος, τα παιδιά που περιμένουν, καθώς δεν είναι δυνατόν μια γυναίκα που ανήκει στα λαϊκά στρώματα να έχει το απαραίτητο, ως το πω τεχνικό και άλλο προσωπικό.

Αυτά να τα πούμε, γιατί είναι κενά λόγια όλα αυτά που λέγονται και, αν θέλετε, δημιουργούμε και την εντύπωση σε μια σειρά γυναίκες ότι δεν έχουν δυνατότητες, δεν μπορούν ή δεν θέλουν.

Βεβαίως η ζωή έδειξε ότι πολλές γυναίκες -και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας έχει τη χαρά να έχει επιδείξει στην ιστορία του χιλιάδες γυναίκες, δεν στέκομαι στις επώνυμες, αλλά σ' αυτές που δεν είναι επώνυμες -πέρασαν πολλούς Ρουβίκωνες, μπήκαν φυλακές και εστάλησαν σε εξορίες. Δεν συμβιβάστηκαν, δεν θέλησαν να απεμπολήσουν τα ιδανικά τους και πάρα πολλές έμειναν άγνωστες. Μη φανταστείτε ότι μιλάω για επώνυμες. Καθόλου. Μιλάω για τις ανώνυμες. Και άλλες μεγάλωσαν τα παιδιά τους στη φυλακή και στην εξορία και άλλες τα έβλεπαν στα επισκεπτήρια να έρχονται ρακένδυτα και κράτησαν.

Αυτό τι δείχνει; Δείχνει, πραγματικά, ότι η γυναίκα έχει τη δυνατότητα να είναι απολύτως ισοτίμη με τον άνδρα. Δεν υπάρχει καμία διαφορά που την εμποδίζει. Υπάρχουν βιολογικές διαφορές; Υπάρχουν. Άλλο, όμως, είναι οι βιολογικές διαφορές, δεν μπορούν να συνιστούν καμία κοινωνική ή άλλη κατωτερότητα.

Επομένως, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, το πρόβλημα είναι καθαρά πολιτικό και βάζω το εξής ερώτημα: Είναι σήμερα απολύτως ριζοσπαστικό και προοδευτικό το να μιλάμε μόνο για αγώνα για την ισοτιμία των δύο φύλων; Βεβαίως, αυτός ο αγώνας διατηρεί την επικαιρότητά του, γιατί παρά την πρόοδο που

σημειώθηκε στη ζωή της γυναίκας, το βάρος των ανισοτήτων και των διακρίσεων έχει αναπαράχθει σ' ένα ανώτερο επίπεδο και είναι πάρα πολύ δυσβάστακτο σε σχέση με το προοδευτικό, επίσης, στοιχείο των αυξανόμενων αναγκών.

Όμως, ο αγώνας σήμερα για την ισοτιμία είναι ένας αγώνας που περιορίζεται στην ισότητα των δύο φύλων. Είναι σημαντικό, περιέχεται και παραμένει συστατικό στοιχείο της θέσης του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, παρά –αν θέλετε– τις όποιες αδυναμίες και καθυστερήσεις έχουμε. Ωστόσο, για εμάς, αυτό που σήμερα απαιτεί η εποχή, είναι ο αγώνας για τη φυλετική ισοτιμία να αποτελέσει αναπόσπαστο στοιχείο της πάλης για την κοινωνική ισότητα, για την πάλη της κατάργησης κάθε μορφής εκμετάλλευσης που αυτή θα αποτελέσει το γόνιμο έδαφος ο αγώνας για την φυλετική ισότητα να περιοριστεί σ' έναν αγώνα κατά της επιβίωσης των προκαταλήψεων, ενώ σήμερα ο αγώνας κατά της επιβίωσης των όποιων προκαταλήψεων έχουν μία αρχαϊζουσα προέλευση δεν μπορεί να ευοδωθεί, όταν διατηρούνται σημαντικά οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα εμπόδια.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, έχουμε σκεφθεί τι σημαίνει, για παράδειγμα, ανάδειξη μίας εργαζόμενης γυναίκας όχι στο Κοινοβούλιο –εγώ θα έλεγα ότι αυτό είναι σχετικά εύκολο– αλλά σε ένα εργοστασιακό σωματείο, σε μία σωματειακή επιτροπή, σε μία απεργιακή επιτροπή ενός χώρου δουλειάς; Βεβαίως το ίδιο σημαίνει και για τον άνδρα. Σημαίνει απόλυση. Τώρα τελευταία δεν είναι λίγες οι γυναίκες ξενοδοχοϋπάλληλοι που απολύονται από την εργοδοσία και «χάνουν αβγά και καλάθια». Χάνει και η δημοκρατία και η γυναίκα βρίσκεται αντιμέτωπη με το οικονομικό πρόβλημα. Πολλές απ' αυτές, αν θέλετε, μπορεί να βρεθούν αντιμέτωπες με τις αντιθέσεις και τις συνήθειες που υπάρχουν μέσα στην οικογένεια. Και τότε, αναβιώνει ακόμα περισσότερο το επιχείρημα για κάθε γυναίκα «γίνε περισσότερο μάνα και σούζυος και λιγότερο συνδικαλίστρια».

Είναι περισσότερο εύκολο να αναδειχθείς στη Βουλή, είναι περισσότερο εύκολο να αναδειχθείς σε Υπουργό σε οποιοδήποτε κόμμα και λιγότερο εύκολο να γίνεις σήμερα μία γυναίκα που αναδεικνύεται στα όργανα του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος, που αντιπαλεύει σήμερα τη δίψα της εργοδοσίας να τα πάρει όλα πίσω και να επιβάλει νέες και πιο κραυγαλέες διακρίσεις σε βάρος των γυναικών.

Θα ήθελα να θέσω ένα ζήτημα, γιατί, βεβαίως, δεν μπορεί να εξαντληθεί εδώ. Πραγματικά στη δεκαετία μετά τη Μεταπολίτευση και με ακόμα γοργότερους ρυθμούς στη δεκαετία του '80 ζήσαμε τη θέσπιση νόμων που καθιέρωναν ορισμένα ειδικά και θετικά μέτρα για τις γυναίκες, τα οποία, βέβαια, δεν ανέτρεπαν το καθεστώς διακρίσεων, αλλά ωστόσο άμβλυναν ορισμένες διακρίσεις.

Σήμερα, ιδιαίτερα στη δεκαετία του '90 ζούμε την αντίστροφη μέτρηση. Στη δεκαετία του '90 η ισοτιμία θεωρείτο ένα σύστημα το οποίο βελτιώνει τη ζωή της γυναίκας, χωρίς, βεβαίως, τον απαραίτητο δυναμισμό, αλλά και κοντοπρόθεσμα. Σήμερα η ισοτιμία χρησιμοποιείται σαν ένα πρόσχημα για την αρπαγή μερικών κατακτήσεων που είχαν οι γυναίκες κι αυτό ξεκίνησε από τις αρχές της δεκαετίας του '90 και σταθερά σ' όλην τη δεκαεπταετία.

Είμαστε, ριζικά, αντίθετοι στην ιδέα που λέει ότι ισοτιμία των δύο φύλων σημαίνει κατάργηση της απαγόρευσης της νυχτερινής εργασίας της γυναίκας και αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης. Πέντε χρόνια επί προηγούμενης κυβέρνησης, άλλα πέντε χρόνια ετοιμάζεται η σημερινή. Ισοτιμία είναι να παίρνουν γυναίκες και άντρες τη σύνταξη στα εξήντα πέντε.

Όσο για μας διατηρούνται οι κοινωνικές ανισότητες. Όσο υπάρχουν βιολογικές διαφορές που η επιστήμη τις αναδεικνύει, όσο η γυναίκα σκόνη υποχρεώσεις, λόγω ταξικής θέσης και φυλετικού προβλήματος, θα πρέπει να υπάρχει διαφορετική μεταχείριση των δύο φύλων τέτοια που να ευνοεί την ισότητα και, βεβαίως, όχι να τη μεγαλώνει.

Είμαστε αντίθετοι στις πολιτικές εκείνες που λένε ότι για τη γυναίκα είναι καλή η μερική απασχόληση, είναι καλή η προσωρινή δουλειά γιατί έτσι τη φέρνει πιο κοντά στην οικογένεια και στο παιδί. Αναμφισβήτητο, κατά την άποψη τη δική μας, ακόμα

και στο πιο ανώτερο αναπτυγμένο κομμουνιστικό σύστημα δεν είναι δυνατό να καταργηθεί η οικογενειακή φροντίδα, η ανάγκη της μέριμνας και των δύο φύλων για την ανατροφή του παιδιού, ούτε μπορεί, αν θέλετε –τουλάχιστον μέχρι τον ορίζοντα που εγώ βλέπω– να ανατραπούν ορισμένα ειδικά βιολογικά χαρακτηριστικά που έχει η γυναίκα σε σχέση με την αναπαραγωγή. Αυτά ας τα λύσει το απώτερο μέλλον. Άλλο πράγμα αυτό και άλλο πράγμα η ταύτιση της οικογένειας με το επάγγελμα και η διαμόρφωση της οικογένειας σε μία σύγχρονη παραγωγική μονάδα.

Εμάς, κυριολεκτικά –και το λέμε– μας ανατριχιάζει η πολιτική που ασκείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που λέει το εξής πράγμα: Συγκερασμός οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων. Αυτό σημαίνει μερική απασχόληση και, κυρίως, επιστροφή σ' ένα σύγχρονο και επικίνδυνο, θα έλεγα, ιδεολογικό οπλοστάσιο της άποψης ότι η γυναίκα είναι καλό να δουλεύει στο σπίτι. Είναι καλό, παραδείγματος χάρι, να προσφέρει τις υπηρεσίες της μαγειρεύοντας για τους γέροντες, για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, για τους φτωχούς. Είναι καλό, παραδείγματος χάρι, αποκλειστικά, η γυναίκα να ασχολείται με κοινωνικές υπηρεσίες που σήμερα συρρικνώνονται και που σήμερα εμπορευματοποιούνται. Είναι καλός ο γυναικείος αγροτικός συνεταιρισμός όπου οι γυναίκες φτιάχνουν μελιτζανάκι γλυκό για την οικογένειά τους, αλλά φτιάχνουν και μελιτζανάκι γλυκό ως γυναικείος συνεταιρισμός για να εξασφαλίσουν ένα εισόδημα.

Για μας, βεβαίως, δεν είναι κακό να φτιάχνεις μελιτζανάκι, αλλά είναι κακό στις σημερινές συνθήκες να θεωρείται ότι ο συγκερασμός επαγγελματικών και γυναικείων υποχρεώσεων είναι να αναβήσουμε, να διεκρινούμε και να βαθύνουμε τον καταμερισμό γυναικείων και ανδρικών επαγγελματίων με στόχο το εξής: Να γίνει ακόμα πιο φθηνή με σύγχρονους όρους και χειραγωγήσιμη η γυναικεία εργατική δύναμη και, αν θέλετε, σ' αυτήν τη λογική της μερικής απασχόλησης να μπει και ο άνδρας.

Εκφράζουμε τις ανησυχίες μας για τον πλατωνικό, θα έλεγα, προς το παρόν διάλογο που ξεκινάει για το ζήτημα της κοινωνικής ασφάλισης, ένας διάλογος που μοιάζει με τον πλατωνικό έρωτα που θα γίνει, όμως, πολύ επικίνδυνος, καθώς στην έξοδό του είναι η παρατόμηση και των τελευταίων κατακτήσεων που είχαν οι γυναίκες με αίμα και θυσίες, με τον κοινό αγώνα ανδρών και γυναικών, με την πάλη του εργατικού και λαϊκού κινήματος, αλλά και με την υποχρεωτική αναγνώριση των κομμάτων ότι κάτι πρέπει να γίνει και σ' αυτόν τον τομέα.

Εμείς είμαστε αισιόδοξοι ότι τα επόμενα χρόνια, γυναίκες που κατέκτησαν κάποια δικαιώματα, είτε τους απονεμήθηκαν για να τις έχουν πιο φθηνή και εκμεταλλεύσιμη εργατική δύναμη, είτε τους δόθηκαν με το σπαθί τους, δεν θα συμβιβαστούν ούτε στον συγκερασμό επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων, ούτε στην αντικατάστασή του συντήματος για ισοτιμία των δύο φύλων με το πλάνο και ύπουλο «ευκαιρίες ανάμεσα στα δύο φύλα».

Σε μια κοινωνία όπου υπάρχει ταξική ανισότητα και αδικία, δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν ούτε ίσες ευκαιρίες, ούτε πραγματική ισοτιμία.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν καλέσω στο βήμα τον κ. Αλαβάνο, θα ζητούσα την κατανόησή σας για την εντός ολίγου αποχώρηση του Πρωθυπουργού κ. Καραμανλή, λόγω της επισκέψεως του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Τάσου Παπαδόπουλου.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής)

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Το λόγο έχει ο Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς κ. Αλέκος Αλαβάνος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς): Κυρία Πρόεδρε, η παρουσία σας στην Προεδρική Έδρα δείχνει ότι από το 1956, οπότε για πρώτη φορά απέκτησαν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι οι γυναίκες, έχουν γίνει σημαντικά βήματα. Πολλά βήματα,

όμως, χρειάζεται να γίνουν ακόμα παραπέρα.

Θα ήθελα καταρχήν και εγώ να χαιρετήσω τις πρώην συναδέλφους που βρίσκονται αριστερά μου και ιδιαίτερα θερμά, όπως είναι φυσικό, αυτές με τις οποίες έχει διασταυρωθεί η πορεία μας, τις Βουλευτίνες της Αριστεράς από τη μία μεριά και τις Ευρωβουλευτίνες από όλα τα κόμματα που πολλά χρόνια βρεθήκαμε έξω από την Ελλάδα και οι οποίες πιστεύω ότι με αποτελεσματικότητα, με μαχητικότητα, αλλά και με γυναικεία χαρακτηριστικά, στήριξαν και τη χώρα μας και τους εργαζόμενους και τα δικαιώματα των γυναικών.

Εγώ θα ήθελα με αυτήν την ευκαιρία να αναφέρω απλώς πέντε σύντομες σκέψεις. Αυτό που μας φαίνεται σήμερα φυσικό, δηλαδή να ψηφίζουν οι γυναίκες και να εκλέγονται οι γυναίκες, όταν ξεκίνησε συνάντησε εξαιρετικές και ευρύτατες αντιδράσεις. Χρειάστηκαν εκατό χρόνια σκληρών αγώνων μικρών πρωτοποριακών ομάδων, μέχρις ότου να αρχίσει να αναγνωρίζεται το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στην Ευρώπη, από τις οπαδούς του Saint – Simone στη Γαλλία γύρω στο 1830, μέχρι τις αγωνίστριες της Κοινωνικής και Πολιτικής Ένωσης Γυναικών του Ηνωμένου Βασιλείου, με επικεφαλής τις τρεις γυναίκες της οικογένειας Πανκχέρστ και από την ίδρυση της Διεθνούς Συμμαχίας για τη γυναικεία ψήφο γύρω από την οποία συγκεντρώθηκαν οι σουφραζέτες, αυτές που ήθελαν το σουφράζ, το δικαίωμα στην ψήφο, τη συμμετοχή στην ψήφο από όλη την Ευρώπη.

Οι πρωτοποριακές αυτές ομάδες χρησιμοποίησαν και δυναμικές ενέργειες, όπως κάψιμο κτηρίων, συγκρούσεις με την αστυνομία, μπογιές σε αστυνομικά τμήματα, εισβολές σε εκλογικά τμήματα, απεργίες πείνας.

Το λέω αυτό, γιατί και σήμερα πολλές φορές βρισκόμαστε μπροστά σε κάποια αιτήματα για διεύρυνση της δημοκρατίας, τα οποία συναντούν και αντιστάσεις από την κατεστημένη πολιτική μας σκέψη και αντιστάσεις από στερεότυπα που υπάρχουν στην κοινωνία και προωθούνται από πρωτοποριακές ομάδες, μικρές στην αρχή, όπως ήταν οι σουφραζέτες, στις οποίες νομίζω ότι πρέπει να ανοίξουμε περισσότερο τα αυτιά μας.

Το δεύτερο σημείο, που θέλω να υπογραμμίσω, είναι πόσο πολύ καθυστέρησε να έρθει η ψήφος των γυναικών και η εκλογή των γυναικών στην Ελλάδα. Χρειάστηκε μισός αιώνας παραπάνω από την καθιέρωση στην πρώτη ευρωπαϊκή χώρα, η οποία ήταν η Φινλανδία το 1906. Μετά ακολούθησαν η Νορβηγία το 1913, η Δανία το 1915, η Μεγάλη Βρετανία το 1918 και άλλες. Στην Ελλάδα χρειάστηκαν πενήντα χρόνια. Καθυστερήσαμε πενήντα χρόνια. Στην Ελλάδα η ψήφος των γυναικών ήρθε, κυρίως, στη διαδικασία της κύρωσης μιας απόφασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών του 1952, δηλαδή της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα ίσα πολιτικά δικαιώματα και την ίση συμμετοχή των γυναικών σε όλα τα δημόσια λειτουργήματα και τις δημόσιες θέσεις. Αυτή η κύρωση ανοίγει το δρόμο και υποχρέωσε την Ελλάδα -ήταν οπωσδήποτε ένα βήμα που είχε καθυστερήσει- να προχωρήσει στην ψήφο των γυναικών. Γιατί το λέω αυτό; Γιατί δεν πρέπει να κρατήσουμε αυτήν τη συνήθεια να καθυστερούμε σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές ή και εξευρωπαϊκές χώρες στην αναγνώριση ορισμένων δικαιωμάτων και στη διεύρυνση της δημοκρατίας, ένα φαινόμενο το οποίο δυστυχώς ισχύει και σήμερα.

Το τρίτο σημείο, που θέλω να θίξω, είναι ότι, κατά τη γνώμη μας, υπάρχουν κάποιοι παράλληλοι βίοι και πορείες ανάμεσα στο φεμινιστικό κίνημα, στο κίνημα για τα πολιτικά, αλλά και τα εργασιακά δικαιώματα της γυναίκας και το αριστερό εργατικό κίνημα. Χωρίς να σημαίνει αυτό ότι δεν υπήρχαν ανδροκρατικά πρότυπα και δεν υπάρχουν ακόμη ριζωμένα ανδροκρατικά πρότυπα μέσα στην Αριστερά, χωρίς να σημαίνει αυτό ότι γυναίκες από άλλα κοινωνικά στρώματα, γυναίκες από άλλους πολιτικούς χώρους, γυναίκες αστές δεν έχουν παίξει ρόλο για τη γυναικεία χειραφέτηση. Ας θυμηθούμε εδώ την Καλλιρόη Παρρέν και το ρόλο που έπαιξε τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα.

Όμως, αν δούμε την ιστορία, οι πρωταγωνίστριες του βρετανικού φεμινισμού ξεπηδούν στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, μέσα από το ανεξάρτητο εργατικό κόμμα. Μια από τις

πρώτες κυβερνήσεις που υιοθετούν το δικαίωμα ψήφου των γυναικών είναι η κυβέρνηση των μπολσεβίκων το 1917.

Στην Ελλάδα η κυβέρνηση των βουνών, η Πολιτική Επιτροπή για την Εθνική Απελευθέρωση αναγνωρίζει το δικαίωμα των γυναικών και εκλέγονται πέντε γυναίκες στο «κοινοβούλιο του βουνού». Νομίζω ότι αξίζει να τιμήσουμε αυτές τις πρωτοπόρες γυναίκες, την πρώτη δημαρχίνα που βγήκε στην απελευθερωμένη από το Ε.Α.Μ. Αμαλιάδα τη Μαρίκα Μπότση-Τσαπαλίρα, η οποία είναι εν ζωή και αξίζει να τιμηθεί από την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων. Θα θέλαμε να τιμήσουμε ως Αριστερά την πρώτη Βουλευτίνα της Αριστεράς το 1956 -τη μια από τις δυο που βγήκαν σε αυτές τις εκλογές- τη Βάσω Θανασέκου, αλλά και άλλες Βουλευτίνες που ακολούθησαν μετά, το 1958 τη Μαρία Σβώλου, τη Μαρία Καραγιώργη, την Ελένη Μπενά, και να μιλήσουμε για τη μεγάλη αντίφαση, ότι τις μέρες και τα χρόνια που καθιερωνόταν η ψήφος των γυναικών με νόμο της Βουλής του 1952 μέχρι να εφαρμοστεί το 1956 και που γινόταν ένα μεγάλο βήμα στα γυναικεία δικαιώματα, την ίδια στιγμή γυναίκες που είχαν δώσει τη μεγάλη μάχη για την εθνική απελευθέρωση, για τη δημοκρατία, για τα δικαιώματα του λαού μας, ζούσαν πέτρινα χρόνια μέσα στις φυλακές.

Τα έχει νομίζω εύγλωττα καταγράψει στην ταινία «Πέτρινα χρόνια» ο Παντελής Βούλγαρης και η Ιωάννα Καρυστιάννη. Τα εκφράζει η προσωπικότητα της Έλλης Παππά, η οποία ήταν μια γυναίκα, αν θέλετε, σύμβολο των μεγάλων αγώνων, για τη δημοκρατία και την εθνική απελευθέρωση και τότε που χειραφετούνταν η γυναίκα ήταν μέσα στις φυλακές με το μωρό της.

Το τέταρτο σημείο που ήθελα να αναφέρω είναι το σήμερα. Σήμερα έχουν γίνει βήματα, αλλά με καθυστερήσεις και ανεπάρκειες. Έχουμε σαράντα Βουλευτίνες, αλλά στην Ελλάδα υπάρχει υποαντιπροσώπηση των Ελληνίδων, κάτω από τον παγκόσμιο μέσον όρο του 15% στα κοινοβούλια, το οποίο υπολογίζεται από τον Ο.Η.Ε..

Έχουμε ένα στοιχείο, το οποίο πρέπει να το προσέξουμε όλοι. Μια αποφευκτική ποιοποίηση ορισμένων γυναικών πολιτικών με χαρακτηριστικό παράδειγμα και σύμβολο -εγώ νομίζω- την προσωπικότητα της Μάργκαρετ Θάτσερ που επιτέθηκε στο πιο γυναικείο δημιούργημα της ευρωπαϊκής πολιτικής πραγματικότητας που είναι το κοινωνικό κράτος, δηλαδή μια σειρά θεσμών που αποβλέπει στην προστασία, την αλληλεγγύη, την στήριξη και η οποία είναι σύμφυτη, αν θέλετε, με τα χαρακτηριστικά γυναικείας πολιτικού, της γυναίκας που θα ήθελε κανείς να βλέπει συνεχώς. Είναι η όξυνση των προβλημάτων στην αγορά εργασίας και στις αμοιβές. Ζούμε από μια άποψη μια κοινωνική αντεπανάσταση ενάντια σε δικαιώματα των γυναικών. Και φοβάμαι ότι αυτή η αντεπανάσταση που εκφράζεται και στην Ελλάδα, με τη διεύρυνση του ωραρίου καταστημάτων, με τις υπερωρίες, με την υπερεργασία, με την αύξηση του συντάξιμου χρόνου, εκφράζεται στις μεταρρυθμίσεις της δικής μας κυβέρνησης, δυστυχώς. Και θα έπρεπε ίσως να δείτε σε άλλες χώρες, για παράδειγμα στην Ισπανία, που την περασμένη εβδομάδα η κυβέρνηση Θαπατέρο προχώρησε το νόμο για το σχέδιο ισότητας που υποχρεώνει όλες τις επιχειρήσεις με πάνω από διακόσια πενήντα άτομα εργαζόμενους, να προχωρήσουν σε άμεσα και πρακτικά μέτρα που θα αναιρούν όλες τις διακρίσεις, στην πληρωμή, στα επιδόματα, στις προαγωγές.

Υπάρχει επίσης σήμερα το γεγονός ότι σε ένα μεγάλο μέρος του κόσμου και όχι μόνο στη Μέση Ανατολή, οι γυναίκες στερούνται στοιχειωδών πολιτικών δικαιωμάτων, είναι πίσω από την μπουργκα ή πίσω από τον φερετζέ, δεν μπορούν να συμμετάσχουν στα κοινοβούλια, δεν μπορούν να φορέσουν αυτό που θέλουν και αυτό δεν πρέπει να το αγνοούμε. Και πρέπει να έχουμε υπ' όψιν ότι αυτές οι κινήσεις όπως είναι ο πόλεμος του Ιράκ, η μη επίλυση του «Παλαιστινιακού» δίνουν τη δυνατότητα στις καθυστερημένες ηγεσίες των χωρών αυτών να υπονομεύουν στην κοινή γνώμη τη δική τους, κάθε προσπάθεια για απελευθέρωση των γυναικών αυτών, ως δάκτυλος της Δύσης.

Πρέπει, όμως, να δούμε ότι και μέσα από τον ευρωπαϊκό και το δυτικό χώρο έχουμε πάρα πολύ αρνητικά στοιχεία και αρνητικές τάσεις. Και να αναφέρω χαρακτηριστικά την προσφυγή που συζητείται τώρα στο Συμβούλιο της Ευρώπης της Πολωνί-

δας Αλίσια Τίζια, η οποία είχε δυο παιδιά, ήταν έγκυος στο τρίτο παιδί, αλλά είχε μια πολύ μεγάλη μυωπία και πάθηση οφθαλμολογική. Όλοι οι γιατροί προειδοποίησαν ότι πρέπει να κάνει άμβλωση για να προστατέψει την όρασή της, αλλά η νομοθεσία η καινούργια της Πολωνίας, δεν επέτρεπε την άμβλωση και αναγκάστηκε να γεννήσει, με αποτέλεσμα σήμερα να είναι σχεδόν τυφλή και να έχει προσφύγει στο δικαστήριο του Συμβουλίου της Ευρώπης, ακριβώς για αυτήν την κακοποίηση, γι' αυτό το έγκλημα που έγινε από τη νομοθεσία μιας χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επομένως ο πόλεμος των πολιτισμών και για τα δικαιώματα της γυναίκας δεν είναι ένας πόλεμος που γίνεται μόνο έξω από τα σύνορά μας, δυστυχώς γίνεται και μέσα στα σύνορα της κάθε χώρας και στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το βλέπουμε με τις τάσεις ενάντια στις αμβλώσεις και με άλλες αντίστοιχες ενέργειες ειδικά στο χώρο της Αμερικής, όπου διαμορφώνεται σήμερα μια φάση κατάργησης ή αναίρεσης βασικών δικαιωμάτων των γυναικών.

Τέλος, ως πέμπτο σημείο, θα ήθελα να πω ότι θα έπρεπε με αυτήν την ευκαιρία να σκεφθούμε και να προωθήσουμε μια σειρά προτάσεις, σχετικά με όλα τα ζητήματα τα οποία θίγει αυτή η επέτειος, την οποία πανηγυρίζουμε σήμερα.

Πρότασή μας είναι η ποσόστωση του 1/3 που ισχύει για τις δημοτικές εκλογές να ισχύσει και για τις κοινοβουλευτικές εκλογές. Δηλαδή, να υποχρεωθούν τα κόμματα να είναι γυναίκες το 1/3 των υποψηφίων στις λίστες τους. Πιστεύω ότι όλα τα κόμματα και πρώτα απ' όλα βάζω το δικό μας, βάζω τον Συνασπισμό Ριζοσπαστικής Αριστεράς, μπορούν και οφείλουν να κάνουν πολλά περισσότερα.

Δεύτερον, απαντήσεις στο κατ' εξοχήν οξύ πρόβλημα των γυναικών που είναι το θέμα της ανεργίας. Ειδικό πρόγραμμα, ειδικά για τη Βόρειο Ελλάδα η οποία σήμερα είναι μια από τις ζώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την μεγαλύτερη ανεργία στο χώρο των γυναικών.

Τρίτο σημείο, να λειτουργήσει επιτέλους ουσιαστικά, κύριε Υπουργέ, το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας. Δεν μπορεί οι εργαζόμενες στις βιομηχανίες, στα super markets, στα εμπορικά καταστήματα να ζουν υπό ληστρικές συνθήκες, να κάνουν πολ-

λαπλάσιο ωράριο απ' αυτό που πληρώνονται, να είναι στην ασυδοσία του εργοδότη και να είναι κάτω από την απειλή την οποία ξέρει σήμερα κάθε κοπέλα και κάθε μητέρα και κάθε γυναίκα «αν δεν σ' αρέσει εδώ, φύγε». Δεν μπορεί η Ελλάδα που γιορτάζει τα πενήντα χρόνια της καθιέρωσης των ψήφων των γυναικών να μην έχει ένα αποτελεσματικό Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας για να προστατέψει πρώτα απ' όλα τις γυναίκες αλλά και όλους τους εργαζόμενους.

ΗΛΙΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ: Έχει, Πρόεδρε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς): Πρακτικά, συνάδελφε.

Καταλήγοντας να επαναλάβω ότι το δικαίωμα ψήφου των γυναικών προωθήθηκε από μικρές ομάδες, στηρίχθηκε από την Αριστερά, αντιμετώπισε αντιστάσεις. Ας σκεφτούμε ένα δικαίωμα ψήφου που οφείλουμε, που έχει ήδη καθιερωθεί στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της συνοχής της ελληνικής κοινωνίας. Αυτό είναι κατά την γνώμη μας ως πρώτο βήμα, το δικαίωμα ψήφου των μεταναστών και των μεταναστριών στις δημοτικές εκλογές, ως πρώτο βήμα, σε όσους έχουν μια πενταετή παραμονή στη χώρα μας.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρουδά): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ολοκληρώθηκε η ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής για την συμπλήρωση 50 χρόνων άσκησης του εκλογικού δικαιώματος από τις Ελληνίδες.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σας καλούμε στο Περιστέλιο όπου θα γίνει σύντομη παρουσίαση της εκδόσεως του Ιδρύματος της Βουλής και θα προβληθεί μια μικρού μήκους ταινία.

Κύριοι συνάδελφοι, δέχεστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 12:34' λύεται η συνεδρίαση για αύριο ημέρα Πέμπτη 9 Μαρτίου 2006 και ώρα 10:30' με αντικείμενο εργασιών του Σώματος νομοθετική εργασία, σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη που έχει διανεμηθεί.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ